Andreea BĂRBULETE
Universitatea din Pitesti

EVOLUȚIA PROZEI IOANEI POSTELNICU ÎN PERIOADA POSTBELICĂ

Abstract *: Due to the political changes that occurred in the after war Romanian history, the literary landscape was dramatically modified. in order to see their works published, writers had to give in, make concessions, create pieces that followed the directions of a soviet literature school, whose main aim was to enforce the communist mentality.*

Ioana Postelnicu opted for a rather neutral way. First, she oriented her interest towards children's prose, then towards history, and later on, she took the autobiographical pass, writing travel journals and the story of her life. even so, her work also comprises realistic-social novels that depict a communist world which she seems to agree with, even prize. a prolific writer up to her death, Ioana Postelnicu – a woman of letters of unquestionable merits and talent – unfortunately failed throughout this period of time to rise to the literary value of her début.

Key-words: *autobiography, confession, novel*

Literatura română din perioada de după cel de al doilea război mondial a fost numită „un peisaj bizar".[1] O literatură dezvoltată sub semnul unui sistem politic totalitar prezintă o serie de trăsături, care nu pot fi judecate după criteriile unei evoluții desfăşurate în condiții firești. Aparițiile editoriale de până în 1989, au fost pe rând, scrieri aservite unui scop propagandistic, o replică sau o reacție la cerințele impuse de regim, sau o tactică de supraviețuire în peisajul cultural al țării.

Scriitorii au fost nevoiți, pentru a-şi vedea opera publicată, să adopte atitudini diverse, care să le permită ocolirea, pe cât posibil, a obstacolelor ridicate de rigorile şi limitările condiționate politic.

Pentru Ioana Postelnicu, scriitoare ale cărei începuturi stau sub semnul cenaclului Sburătorul şi al prozei de analiză psihologică, autor care nu s-a sfiit să proclame (în repetate rânduri!) „literatura pentru mine este un imperativ al existenței", „viața mea începe cu literatura", „de când nu mai scriu, parcă nici nu mai trăiesc" (în 1997, după atacul cerebral, care o împiedica să mai țină condeiul în mână), să renunțe la activitatea literară nu putea fi o opțiune.

În primii ani ai regimului impus de Moscova singura formă de literatură admisă era aceea de „propagandă şi agitație"[2], menită exclusiv să se conformeze şi să popularizeze liniile ideologiei şi esteticii comuniste. Acest tip de proză şi poezie a fost promovat, aproape cu religiozitate, până spre jumătatea anilor '50. Pe tot parcursul acestei perioade, Ioana Postelnicu nu a publicat nimic. După o perioadă de frământări şi incertitudini literare, renunță la proza de analiză în favoarea unei proze orientate spre realism şi, în anul 1952, reapare pe scena literară cu *Povestea lui Toma Ferigă.*, scriere de tranziție spre literatura pentru copii şi tineret, pe care o cultivă ulterior timp de aproape un deceniu şi al cărei rod se transpune în alte volume ca O*raşul minunilor* (1957), *Şerfii* „şase povestiri pentru copii cuminți şi mai puțin cuminți"(1958) sau *Adolescenții* (1962).

Scriitorii români erau orientați spre anumite teme şi motive, care să abordeze timpul prezent, să oglindească transformările profunde înregistrate în toate domeniile de activitate,

[1] EUGEN NEGRICI, *Literatura română sub comunism*, Ed. Fundației Pro, Bucureşti, 2003, pg.11
[2] Idem, pg. 17

BDD-A5321 © 2005 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:34 UTC)

ca urmare a acțiunilor noului regim; industria şi agricultura sunt fundalul pe care se construiesc subiecte şi pe care se dezvoltă personaje. Din nefericire, proza autoarei nu a scăpat nici ea de tributul ce trebuia plătit schematismului şi clişeelor. În romanul *Pădurea Poenari* (1953), sursa de inspirație a I. Postelnicu este viața pe marile şantiere ale țării, iar după aceea, deşi nu o militantă activă pro-comunism, scriitoarea îşi presară prozele cu alte „simboluri" necesare ale epocii (pe care le vom analiza ceva mai târziu).

Un domeniu relativ sigur, în care scriitorii îşi permiteau o oarecare libertate de mişcare, era trecutul țării. În această direcție se îndreaptă I. Postelnicu, care publică ciclul Vlaşinilor, probabil cea mai importantă realizare literară a perioadei sale postbelice. Cine citeşte cu oarecare atenție interviurile acordate de scriitoare de-a lungul timpului, nu poate să nu remarce că există două momente semnificative în viața sa literară, la care atât Ioana Postelnicu, cât şi interlocutorii săi se întorc cu insistență: celebrul telefon, care a adus-o în strada Câmpineanu şi care i-a deschis drumul spre lumea scriitoricească şi romanul (sau mai bine spus romanele!) care au fost construite în jurul neamului transilvănean al Vlaşinilor. Ideea realizării unui roman care să prezinte viața țăranilor ardeleni (fără legătură cu preceptele literare ale comunismului, dar utilă pentru publicarea sa ulterioară) s-a născut în timpul războiului, când scriitoarea este nevoită să părăsească Bucureştiul şi este dispersată în satul în care a văzut lumina zilei. Deşi a părăsit locurile natale la frageda vârstă de un an, părinții ei i-au trezit interesul pentru ele, prin numeroase poveşti, istorisiri despre trecutul glorios al strămoşilor ei, la care s-a adăugat şi impresia profundă pe care, în copilărie, i-au lăsat-o „acei unchi ai mei păstori de oi, care poposeau în curtea noastră de la Sibiu, în drumul lor spre Dobrogea, îmbrăcați în cojoace, părând toți nişte haiduci"[1]. Dovada grăitoare că acest proiect a fost o preocupare constantă a Ioanei Postelnicu este faptul că realizarea primului volum – din ceea ce avea să devină un ciclu – a fost un proces îndelungat şi laborios. Romanciera mărturisea că scrierea Vlaşinilor a durat aproape două decenii. După părerea sa, scrierea unui roman nu înseamnă doar aşternerea efectivă pe hârtie, atunci când „are tocul în mână"; Vlaşinii s-au născut după ce s-a gândit la ei mult timp, după ce ani de zile i-a purtat în minte, elaborând personaje, imaginând situații, plăsmuind acțiuni, „creionându-le viețile, lumea lor, individuală şi colectivă". Produsul final a fost doar transpunerea în scris a unui univers ce avea deja identitate în mintea şi sufletul autoarei.

Plecarea Vlaşinilor, primul volum al ciclului, apare în anul 1964. Plasat temporal în veacul al XVIII-lea, în perioada premergătoare revoluției lui Horea, romanul este o amplă frescă a vieții ciobanilor din jurul Sibiului. Acțiunea se grefează pe realitățile istorice ale vremii: aflați sub dominație habsburgică, românii transilvăneni sunt puşi în situația de a-şi apăra modul de viață şi credința, în ciuda încercărilor repetate ale puterii Mariei Tereza şi, mai târziu, a fiului său Iosif al II-lea de a impune noi legi, fie ele de natură economică şi socială sau religioasă. Încă de la prima pagină a romanului, semnificația dominației unei puteri străine, simbolizată de Maria Tereza este concentrată într-o caracterizare succintă pe care autoarea i-o face acesteia: „Împărăteasa nu era o împărătiță din basme…Avea lăcomie şi putere." Nu există nimic idilic în împărăția habsburgică (cel puțin, nu pentru ciobanii Vlaşini), iar caracteristicile conducătoarei sale, pe care nu ezită să le pună în practică, stau la oarecum la baza tuturor dramelor oierilor. Dar cartea nu este doar un document istoric, care să ateste exploatarea ciobanilor; ea este şi un document al naturii umane, un univers în care se mişcă numeroase personaje, cu identități, aspirații şi mentalități diferite, fie că este

[1] ILEANA CORBEA, NICOLAE FLORESCU, *Biografii posibile*, Ed. Contemporană, I, Bucureşti, 1973, în A. Sasu, Mariana Vartic *Romanul românesc în interviuri,* vol. II, pg. 1109

BDD-A5321 © 2005 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:34 UTC)

vorba de ciobanii Vlaşini, fie că este vorba de iobagi unguri sau de clasa boierească germană din Sibiu.

În ciuda dimensiunii sale – impresionantă, la peste cinci sute de pagini – acțiunea propriu-zisă a romanului nu este foarte complicată şi urmăreşte aproape exclusiv un singur fir narativ. Satul Vlaşinilor îşi duce viața după reguli nescrise, vechi de când timpul, cărora li se supune, fără a le pune vreun moment la îndoială, întreaga comunitate. Legile administrației austro-ungare vin în directă opoziție cu credințele şi obiceiurile ardelenilor, care se văd puşi în situația de a lupta pentru a-şi apăra identitatea. Conflictul principal al romanului se aază pe încercările repetate ale puterii de a îngenunchea această comunitate relativ mică şi pe eforturile acesteia de a dejuca planurile autorității. Atâta timp cât obştea rămâne unită, poate face față încercărilor, dar acest lucru nu se întâmplă deoarece intervine un al doilea conflict, de această dată intern, acela pe care satul îl are cu Branga, ciobanul trădător şi oportunist, ale cărui fapte duc la pieirea capilor comunității.

Autoarea se opreşte cu insistență asupra a două aspecte importante ale existenței oierilor: religia şi locurile de păşunat. Amândouă coordonatele sunt simbolice; una se referă la moştenirea spirituală, cealaltă la aspectul concret care le asigură viața. Fără ele, comunitatea nu poate ființa, acesta fiind şi resortul care face ca lupta împotriva schimbării lor să fie atât de importantă. Romanul este presărat cu episoade semnificative – s-ar putea spune, poate chiar prea multe – din punctul de vedere al impactului pe care îl au asupra țăranilor hotărârea de a trece la religia romano-catolică şi cea de a da în posesie secuilor din Sibiu locurile pe care îşi pasc turmele.

Vlaşinii refuză să se resemneze în fața ingenioaselor măsuri represive. Nu acceptă dările către cetate şi încearcă, cu abilitate diplomatică sau în luptă directă, să se opună pierderii identității. Când toate încercările lor dau greş, iau hotărârea strămutării turmelor în Țara Românească pentru a se salva, pentru că acolo „oricât de greu ar fi fost, rămâneau slobozi”. Conflictul dintre ciobani şi autorități este dramatic şi edificator pentru psihologia românilor. Dar dramatismul romanului este accentuat de lupta internă di obşte: țăranii care nu au părăsit satul, se luptă cu consecințele trădării lui Branga, aflat într-o continuă căutare a subminării autorității greavului Banu, profitând cu acest prilej de a se îmbogăți pe seama nefericirii consătenilor săi.

Deşi apărut la o distanță de aproape treisprezece ani de primul, romanul *Întoarcerea Vlaşinilor* a urmat un drum similar, din punctul de vedere al concepției, surselor de inspirație şi al realizării. Scris, aparent cu aceeaşi migală, dar şi uşurință, a două parte a ciclului îl continuă într-o unitate tematică şi de stil aproape perfectă.

Ciobanii din Țara Românească se confruntă cu alt tip de greutăți; ei trebuie să îndure viața într-un loc străin, dominat de un climat fanariot corupt şi să suporte alte ramificații ale trădării lui Branga. După ce primul volum se termina cu moarte greavului Alexa şi a susținătorilor săi, volumul secund îl prezintă pe Branga primar în sat, sprijinind nemijlocit administrația străină. Planurile sale de iobăgire a întregii comunități sunt dejucate de fiul lui Alexa, Ieronim, care reuşeşte să preîntâmpine şi să evite înrobirea semenilor săi. Odată cu instaurarea sa în fruntea obştii şi cu pedepsirea emplară a arivistului trădător (posesiunile sale sunt date focului, iar lui i se ard tălpile într-un ritual al dreptei justiții), se instaurează normalitatea şi viață îşi regăseşte făgaşul firesc.

Romanele pot fi considerate o epopee, datorită modului cuprinzător în care se conturează viața unei colectivități etnice cu mentalități, datini, obiceiuri, tradiții, credințe, îndeletniciri; la acestea se adaugă motivul „drumului”, care este prilej de aventuri şi existența personajelor, cu trăsături eroice, care se dedică cu pasiune, până la sacrificiu, unui ideal nobil. Deşi există figuri umane destul de bine individualizate (greavul Alexa, portret de

BDD-A5321 © 2005 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:34 UTC)

erou de baladă, esențialmente bun, un simbol al obştii sau, la polul opus, întruchiparea răului, Branga, Istina, o voință puternică, dârză şi curajoasă, reprezentativă pentru toate femeile Vlaşine), romanul este dominat de imaginea personajului colectiv. Critica (Şerban Cioculescu, Cornel Regman) identifică în proze „un suflet colectiv" – o comunitate unită, care acționează la unison, în numele unor idealuri comune.

Numeroasele trimiteri la aceste romane, care se regăsesc în proza sa memorialistică (în romanul autobiografic *Seva din adâncuri,* scriitoarea mărturisea, de emplu că Branga reflectă tipul uman al soțului autoarei, Tiberiu Vornic„ca înfățişare fizică şi ca forță de atracție virilă şi ca inteligență şi temeritate" sau că personajul Istina are trăsături de caracter şi reacții proprii scriitoarei) sunt mărturii ale însemnătății romanelor în cariera literară a autoarei. Faptul că motivul este reluat ulterior, într-un al treilea roman, nu constituie, astfel, nici o surpriză.

Urmaşii Vlaşinilor se integrează ciclului, mai mult simbolic decât prin subiect sau stil. Scris între anii 1988 – 89, romanul este o împletire inedită (şi uneori paradoxală) de elemente biografice şi ficțiune, de univers interbelic şi mediu comunist, de viziune predominant realistă, în care îşi fac loc pagini de introspecție psihologică şi de eseu.

Romanul se structurează pe prezentarea paralelă a destinelor celor doi protagonişti, Suzana Banu şi Brutus Trifan, amândoi originari din neamul Vlaşinilor.

Brutus este urmaşul trădătorului care a stat la baza conceperii personajului Branga. Întreaga sa existență este un ercițiu de supraviețuire pe seama altora; oportunist, manipulator, un profitor prin definiție, are o uluitoare capacitate de a se adapta la orice situație. Deşi Trifan ocupă o bună parte din economia romanului, personajul este schematic şi previzibil; viața sa este o înşiruire de episoade aproape identice, menite să-i exagereze caracterul discutabil. Brutus pare să fie, nu atât un personaj cu identitate proprie, cât o demonstrație a unei teorii. Purtător al unei moşteniri genetice, în esență rea, personajul nu-şi poate depăşi condiția de erou negativ; acționează şi reacționează exclusiv pe baza obârşiei sale, nu evoluează, rămâne perpetuu victima originii sale.

Suzana este urmaşă pe linie directă a baciului Alexa. Ea este personajul pozitiv, în alcătuirea căruia se împletesc calitățile deosebite ale Vlaşinilor. Suzana este un personaj mai complex, pe parcursul romanului înregistrând o evoluție vizibilă. În perioada de dinainte de război, este modelul soției credincioase, complet supusă voinței bărbatului său, lipsită de opinii personale, un superb obiect decorativ; Suzana este o altă Bogdana, Marta, una dintre multele personaje postelniciene ale perioadei de analiză psihologică, ale căror destine sunt condiționate educațional şi social, sau ale căror trăiri personale sunt total ignorate. După război, confruntarea cu o societate nouă, cu circumstanțe inedite, cărora trebuie să le facă față, duce la „trezirea" personajului. Călătoria în satul Vlaşinilor dă un sens nou vieții sale: poveştile despre înaintaşii ei o hotărăsc să scrie o carte, care să le prezinte trecutul, care să le permanentizeze existența. Suzana devine o cu totul altă persoană, stăpână pe propriul său destin, utilă, dedicată, capabilă să-şi decidă viitorul. Odată cu maturizarea socială, vine şi maturizarea emoțională. Dacă în timpul mariajului său, sentimentele-i sunt manipulate sau înăbuşite, acum este liberă să simtă şi, mai important, este conştientă de implicațiile trăirilor sale. Nu este esențial că obiectul afecțiunii ei este Brutus (om mediocru, care nu îi merită dragostea); semnificativă este schimbarea din viața sa personală. Capitolul final al romanului oferă imaginea unei persoane aflate în pragul senectuții, scriitor publicat, bucurându-se de aprecierea contemporanilor, dar mai ales demnul urmaş al neamului de oieri de lângă Sibiu. În fața portretului strămoşului ei, simte aprobarea lui Alexa: „Fata mea. Ai fost bravă. Ca o Vlaşină. N-ai trecut prin viață fără să laşi o urmă. N-ai trăit degeaba."

BDD-A5321 © 2005 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:34 UTC)

Elementul autobiografic, evident în crearea personajului, nu poate trece neobservat. Suzana împrumută din creatoarea ei numeroase trăsături, de la numele de fată, la preocuparea pentru scris, până la amănunte care țin de modul în care aceasta își concepe personajele.

Semnificativ este şi contextul social în care se desfăşoară acțiunea romanului. Data la care acesta a fost conceput permite scriitoarei o nuanțare a viziunii asupra regimului comunist. Deşi nu conține nici o dezaprobare deschisă a sistemului, romanul prezintă socialul şi politicul într-un joc de lumini şi umbre, abordarea fațetelor acestei probleme fiind mai puțin aservită limitărilor sau cenzurii literare. Suzana este prinsă în plasa noului, activează într-o societate a femeilor, este trimisă chiar la o şcoală de cadre, dar acțiunile sale pe linie politică nu sunt un rezultat al îndoctrinării orbeşti – îşi dă adeziunea de intrare în partid, fără să ştie prea exact ce face, doar cu gândul să-şi poată scrie romanul, nu înțelege prea multe din doctrină, are dileme cu privire la dogma comunistă. Noua orânduire este pentru ea doar o supapă de eliberare din chingile vieții anoste, pe care o dusese până atunci. În acest cadru nu mai are sentimentul inutilității, este cunoscută şi apreciată, i se cere părerea. Toate lucrurile acestea, care i-au lipsit cât a fost căsătorită, îi sunt acum la îndemână şi nu poate rezista tentației de a le experimenta. Personajul este salvat de la modelarea după un tipar datorită amestecului de inocență şi naivitate, care nu pare să o părăsească niciodată. Într-o lume în care femeile poartă basmale, ea este femeia cu pălărie elegantă.

Dată fiind profesiunea protagonistei, romanul este un şi un prilej de a arunca o privire asupra scenei literare a vremii. Reprezentativ, din acest punct de vedere, este episodul plenarei culturale. Oamenii aflați în sală sunt sau „creatori scoşi din neant", ospătari-poeți, reprezentanți ai noilor tendințe, aflați la şedință pentru a învăța cum să scrie conform noilor cerințe, sau scriitori interbelici cunoscuți, precum Sanda Movilă (care afirmă că nu poate scrie la comandă, cu „temă"), Felix Aderca, Eusebiu Camilar sau Zaharia Stancu (acesta din urmă este promotorul noii politici literare „Este o obligație de Partid că omagiem marea revoluție şi realizările ei"). Sadoveanu apare în roman ca personaj, chiar dacă numele nu îi este pomenit; în prima parte (înainte de război), imaginea sa este contopită în două epitete, Meşterul şi Zimbrul, se vorbeşte de respectul de care acesta se bucură printre scriitori; în a doua parte, el devine doar autorul romanului Mitrea Cocor, proză în care darul de povestitor al autorului nu se poate ghici, căreia îi lipseşte analiza psihologică şi care cu greu poate fi citită. Opera nu-i place nici scriitorului, dar, conform spuselor sale, este necesară şi utilă. Această atitudine literară sadoveniană naşte confuzie şi uimire. Deşi Ioana Postelnicu nu comentează episodul, nici nu-l judecă şi nici nu insistă prea mult asupra lui, el capătă semnificație prin simpla lui menționare.

Interesul scriitoarei se îndreaptă şi în alte direcții. Ioana Postelnicu abordează genul romanului numit mai târziu de critică, realist-social. O astfel de proză este *Toate au pornit de la păpuşă.* Romanul este cel mai vădit influențat de dogmele si imperativele regimului totalitar. Acțiunea începe în timpul celei de a doua conflagrații mondiale, la intrarea românilor în război, alături de Germania şi continuă până la victoria aliaților şi instaurarea guvernului comunist condus de Gheorghe Gheorghiu -Dej. Opera prezintă, în paralel, evoluția a două personaje – Dragoş şi Matea – din copilărie, până la vremea maturității, destinele lor fiind marcate şi unite prin intervenția vătămătoare a lui Ştefan Subaru. Avocatul – personaj negativ prin excelență – om cu ambiții mari, ipocrit, hot, manipulator şi oportunist, se insinuează în viața celorlalte personaje, cauzând doar rău, dând naştere unor probleme sau conflicte care, în anumite cazuri, se pot rezolva doar prin moartea victimei. Subiectul, oarecum simplist, pare să nu reprezinte adevăratul punct de interes al

BDD-A5321 © 2005 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:34 UTC)

romanului; mult mai revelatoare si mai bine conturată este fresca socială, care funcţionează atât ca fundal al acţiunilor personajelor, cât şi ca element catalizator al unora dintre acestea.

Dragoş este un copilandru care îşi face ucenicia vieţii într-un mediu impregnat de noua ideologie. Furtul şi sabotajul produselor fabricii unde lucrează nu sunt văzute ca ceva reprobabil; sunt fapte pline de eroism, menite să asigure victoria împotriva fasciştilor. Un întreg capitol, dedicat situaţiei politice din ţară este o pledoarie în favoarea noului regim. În condiţiile în care Germania începe să piardă lupte, propaganda şi Siguranţa fac imposibilă formarea unei opinii corecte, iar ţara se află într-o totală confuzie politică, dublată de o acută criză economică, singura cale de scăpare vine de la Răsărit; „adevărul" cu privire la ceea ce se întâmplă nu poate fi aflat decât de la Stalingrad. Simion şi Arcadie, muncitori în fabrică, devin mentorii tânărului Dragoş şi, în acelaşi timp promotorii şi susţinătorii frontului de est, acela aducător de „viaţă". Personajele se încadrează perfect în schema identificată de Eugen Negrici; ei sunt muncitorii care au văzut lumina, care au înţeles binefacerile pe care doar comunismul le poate oferi, gata de jertfa supremă, în numele unui ideal înălţător. Privit din acest unghi, proza poate fi considerată un bildungsroman: eroul, nevoit să trăiască în condiţii precare, să renunţe la şcoală din motive financiare, trecere prin proba de foc, pentru a se maturiza şi a se salva doar graţie noului regim. La final este un iniţiat, modelul demn de urmat.

Drumul Mateei este puţin diferit de al lui Dragoş. Personajul este mai bine conturat, dar nici el nu scapă de umbrele unei condiţionări exterioare. Destinul ei prilejuieşte un amplu periplu în viaţa lipovenilor din Delta Dunării (care face uneori, ca personajul să treacă pe planul doi); conflictul său cu omul care i-a răpit inocenţa, care s-a făcut vinovat de moartea părinţilor ei se rezolvă, nu doar datorită calităţilor fetei, ci ajutorului indispensabil oferit de oamenii partidului, care îl arestează pe Subaru. Romanul beneficiază de un final fericit, relativ nenatural, căci este mai mult un sfârşit de basm, în care binele trebuie să învingă răul.

O altă coordonată pe care de dezvoltă firul narativ al operei, mai redus totuşi decât primul, vizează lumea rurală, adusă în scenă prin intermediul mamei lui Dragoş. Natalia, este tipul femeii de la ţară, pe care traiul în capitală, alături de soţul ei nu a schimbat-o prea mult. În mentalitatea ei se regăsesc pragmatismul şi nota de fatalitate pe care o au persoanele care nu cred că poţi lupta împotriva destinului. În timp ce soţul ei crede în înfruntarea sorţii şi în depăşirea limitelor, tot ce îşi doreşte Natalia este să se întoarcă la sat, la o viaţă mai liniştită şi mai simplă. După ce îi moare bărbatul şi Dragoş este împuşcat pe străzile capitalei, Natalia se întoarce în satul de unde era, sătulă de nenorocirile pe care le trăise la oraş. Femeia se adaptează uşor la transformările sociale prin care trece satul şi se concentrează asupra creşterii lui Dragoş. Ca şi Mara lui I. Slavici, Natalia face tot ce poate pentru a-şi trimite fiul la liceu, pentru a câştiga banii de care dusese lipsă în timpul şederii din capitală. Personajul devine exponentul femeii noi din mediul rural, deschisă spre nou, mai ales când acesta îi poate oferi fiului său un viitor.

În ciuda tuturor acestor clişee, *Toate au pornit de la păpuşă* beneficiază de calităţile condeiului I. Postelnicu. Ochiul familiarizat cu proza de introspecţie a autoarei regăseşte maniera scriitoricească ce i-a marcat debutul. Paginile în care sunt descrise sentimentele Teei, la vederea nedreptăţii pe care o îndură vecinii ei evrei, la evacuarea din căminul lor, sunt realizate cu instrumentele prozatorului interbelic, obişnuit să descopere şi să nuanţeze drumul sinuos al trăirilor unui suflet de femeie. Există, în roman, o galerie de personaje feminine destul de bine conturate, ale căror probleme sau reuşite vin să susţină linia, constantă în opera autoarei, de interes asupra femininului şi a universului său. Datorită momentului în care este plasată acţiunea romanului, acesta cuprinde variate tipuri feminine,

BDD-A5321 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:34 UTC)

ce creează un univers eterogen, în care se întrepătrund vechiul şi noul, citadinul şi ruralul. Moartea Luizei (şi ea personaj construit în maniera romanelor psihologice) nu înseamnă exclusiv trecerea în nefiinţă a unei persoane, ci şi sfârşitul unui stil de viaţă feminin, a unei mentalităţi destinate extincţiei, sub presiunea schimbărilor politico-sociale. Tea este femeia de tip nou, a cărei putere de adaptabilitate o transformă într-o supravieţuitoare. Temerile şi confuziile feminine nu îi sunt străine, sentimentele de iubire nu i se manifestă diferit, se confruntă cu probleme tipice ale sexului său, este supusă celei mai puternice traume pe care o poate îndura o femeie, dar cu toate acestea, nu se cufundă în reverii şi disperări, ci iese victorioasă, o tânără puternică, ce reuşeşte să-şi refacă viaţa, alături de bărbatul de care se îndrăgosteşte.

Specia romanului nu este singura pe care a cultivat-o Ioana Postelnicu. Numeroase nuvele portă semnătura sa, iar valoarea lor literară cu greu poate fi pusă sub semnul întrebării. Universul nuvelelor sale este populat de personaje iscusit conturate, reprezentative pentru viziunea asupra problematicii feminine, caracteristică scriitoarei. Dragostea, căsătoria, deziluzia, frustrarea, maternitatea, toate îşi găsesc loc în proza scurtă a autoarei. Nuvela *Mona* pune în discuţie influenţa pe care mediul o are asupra personajelor. Deziluzia provocată de lipsa unor sentimente reale din partea bărbaţilor duce uneori la izolare completă. Total dezamăgită de bărbaţi, Mihaela (protagonista nuvelei *Zuzu sau Falsă poveste pentru oameni mari*) îşi pierde şi încrederea în oameni în general. Rezolvarea vine într-un mod care aminteşte de poezia argheziană a boabei şi a fărâmei; inocenţa este regăsită în micul necuvântător, Zuzu, dragostea este reabilitată, iar bucuria fetei se instalează prin intermediul pisicului. Nuvela *O vacanţă de pomină* oferă o viziune inedită asupra căsătoriei, inedită pentru că este singura care prezintă trei ipostaze ale dragostei matrimoniale, de data acesta fericită (nu sortită eşecului ca acelea ale romanelor interbelice). Acestea sunt doar câteva dintre scrierile care îi asigură autoarei un loc meritat în rândul nuveliştilor români.

Scurta incursiune în opera postbelică a Ioanei Postelnicu nu se poate încheia fără o privire asupra literaturii memorialistice. *Roată gândului, roată pământului*, intitulat roman, este de fapt jurnalul călătoriei sale în Canada şi Statele Unite. Paginile abundă de confesiuni, trăiri, sunt rodul unui suflet plin, care suferă sau se bucură, odată cu oamenii pe care îi întâlneşte; cartea îşi deconspiră autorul ca fiind un fin observator al naturii umane, un privitor căruia şi cele mai mici amănunte îi provoacă reverii. Ca şi romanul autobiografic *Seva din adâncuri*, jurnalul abundă de detalii referitoare la modul în care I. Postelnicu îşi percepe opera, modul în care a fost acesta concepută, grija cu care au fost elaborate toate scrierile sale şi locul pe care îl ocupă în sufletul scriitoarei.

Proza postbelică a Ioanei Postelnicu este caracterizată de suişuri şi coborâşuri, este eterogenă, din punct de vedere tematic, variată sub aspectul speciilor literare, dar consecventă, dacă este privită din unghiului crezului artistic căruia autoarea i-a rămas fidel toată viaţa. Deşi nu a reuşit pe deplin să atingă valoarea literară a romanelor *Bogdana* sau *Bezna*, proza scrisă după război îi consolidează autoarei locul în literatura română, pe care acestea i l-au oferit.

BDD-A5321 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:34 UTC)

Bibliografie :

P.CONSTANTINESCU – *Scrieri*, vol IV, Ed. Minerva, Bucureşti, 1970
OV. S. CROHMĂLNICEANU - *Literatura română între cele două războaie mondiale,* vol I, Ed. Minerva, Bucureşti, 1974
EUGEN NEGRICI – *Literatura română sub comunism,* Ed. Fundației Pro, Bucureşti, 2003
AL. PROTOPOPESCU – *Romanul psihologic românesc*, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1978
DICŢIONARUL SCRIITORILOR ROMÂNI, Ed. Fundatiei Culturale Române, Bucuresti, 1995-2002
Antologia *"Romanul românesc interbelic"*, CARMEN MATEI MUŞAT, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998

BDD-A5321 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:34 UTC)